

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi riitauttamattomia vaatimuksia koskevasta eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki riitauttamattomia vaatimuksia koskevasta eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta. Lailla annettaisiin eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönotosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta täydentävät kansalliset säännökset, jotka koskevat muun muassa eurooppalaisen täy-

täntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisua ja peruuttamista sekä toimivaltaa ristiriitaisia tuomioita ja täytäntöönpanon lykkäämistä tai rajoittamista koskevissa asioissa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 21 päivänä lokakuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1. Johdanto ja nykytila.....	3
2. Asetuksen pääasiallinen sisältö.....	4
Asetuksen soveltamisala	4
Eurooppalainen täytäntöönpanoperuste	5
Oikeudenkäyntimenettelylle asetetut vähimmäisvaatimukset.....	7
Täytäntöönpano.....	8
Muut säännökset	11
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
4. Esityksen vaikutukset	13
5. Asian valmistelu.....	13
6. Muut asiaan vaikuttavat seikat	13
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	15
1. Lakiehdotuksen perustelut.....	15
2. Voimaantulo.....	21
LAKIEHDOTUS	22
riitauttamattomia vaatimuksia koskevasta eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta.....	22

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto ja nykytila

Euroopan yhteisössä tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa riita-asioissa sääntelee 1 päivänä maaliskuuta 2002 voimaan tullut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 eli Bryssel I -asetus. Bryssel I -asetuksen mukaan toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio pannaan toisessa jäsenvaltiossa täytäntöön niin sanotun eksekvaturimenettelyn jälkeen. Tämä tarkoittaa, että tunnustettava ja täytäntöön pantava tuomio on julistettava täytäntöönpanovaltiossa täytäntöönpanokelpoiseksi ennen sen täytäntöönpanoa. Bryssel I -asetuksen liitteen II mukaan täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva hakemus toimitaan Suomessa käräjäoikeudelle.

Bryssel I -asetuksen mukaista eksekvaturimenettelyä on pidetty tuomioiden tehokkaan vastavuoroisen tunnustamisen esteenä. Tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen ja täytäntöönpanon tehostamiseksi siviili- ja kauppaoikeuden alalla Euroopan yhteisöjen komissio teki 18 päivänä huhtikuuta 2002 Euroopan perustamissopimuksen 61 artiklan c alakohdan ja 65 artiklan mukaisesti ehdotuksen neuvoston asetukseksi riitauttamattomia vaateita koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanomääräyksen käyttöönotosta KOM (2002) 159 lopullinen.

Sanotun ehdotuksen perusteella annettiin 21 päivänä huhtikuuta 2002 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 805/2004 riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteiden käyttöönotosta (jäljempänä *asetus* tai *eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annettu asetus*). Asetus tuli voimaan 21 päi-

vänä tammikuuta 2005. Asetusta sovelletaan kuitenkin vasta 21 päivästä lokakuuta 2005 lukien, lukuun ottamatta 30–32 artiklaa, joita sovelletaan jo 21 päivästä tammikuuta 2005.

Asetuksessa säädetään, että tietyt riitauttamattomia vaatimuksia koskevat tuomiot, tuomioistuimessa tehdyt sovinnot ja viralliset asiakirjat, jotka on tuomioistuinvaltiossa vahvistettu eurooppalaisiksi täytäntöönpanoperusteiksi, on pantava toisessa jäsenvaltiossa täytäntöön suoraan ilman edeltävää eksekvaturimenettelyä. Eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettua tuomiota on täytäntöönpanovaltiossa käsiteltävä ikään kuin se olisi siellä annettu. Suomessa tämä tarkoittaa, että ulosottomies panee täytäntöön eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion samoin edellytyksin kuin Suomessa annetun täytäntöönpanokelpoisen tuomion.

Eksekvaturimenettelystä on luovuttu siirtämällä tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistaminen tuomion antaneen jäsenvaltion tehtäväksi. Asetuksessa on säädetty tietyistä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin varmistavista prosessioikeudellisista vähimmäisvaatimuksista. Tuomioon johtavan menettelyn on täytettävä mainitut vähimmäisvaatimukset, jotta tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Jos vähimmäisvaatimukset eivät täyty, tuomion antanut tuomioistuin ei voi vahvistaa tuomiota eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Tuomion antanut tuomioistuin ikään kuin tutkii mahdollisen kieltäytymisperusteen olemassaolon jo vahvistamisvaiheessa, toisin sanoen ennen kuin tuomion täytäntöönpano toisessa jäsenvaltiossa on tullut ajankohitaksi.

Asetus on soveltamisalallaan vaihtoehtoi-

nen Bryssel I –asetukseen nähden. Se tarjoaa riidattomien saatavien osalta helpomman täytäntöönpanomenettelyn sekä jäsenvaltioille että velkojille, mutta ei kuitenkaan pakota niitä käyttämään sitä. Jäsenvaltiot voivat päättää, mukauttavatko ne kansallisen lainsäädäntönsä vastaamaan asetuksen vähimmäisvaatimuksia siten, että mahdollisimman monet riitauttamattomia vaatimuksia koskevat tuomiot voitaisiin saattaa järjestelmän piiriin. Velkojat taas voivat valita Bryssel I –asetuksen tai eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annetun asetuksen mukaisen täytäntöönpanojärjestelmän välillä.

2. Asetuksen pääasiallinen sisältö

Asetuksen soveltamisala

Asetuksen 1 artiklan mukaan asetuksen tarkoituksena on luoda riitauttamattomia vaatimia koskeva eurooppalainen täytäntöönpanoperuste, joka mahdollistaa tuomioiden, tuomioistuimissa tehtyjen sovintojen ja virallisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden kaikissa jäsenvaltioissa. Asetuksessa säädetään vähimmäisvaatimuksista, joiden noudattaminen tekee täytäntöönpaneuvassa jäsenvaltiossa ennen tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa toteutettavat välivaiheen menettelyt tarpeettomiksi.

Asetuksen 2 artiklassa määritelty yleinen soveltamisala vastaa Bryssel I –asetuksen soveltamisalaa. Asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta. Asetusta ei myöskään sovelleta suhteessa Tanskaan.

Asetuksen 3 artiklassa rajataan asetuksen soveltamisalaa riitauttamattomia vaatimuksia koskeviin tuomioihin, tuomioistuimissa tehtyihin sovintoihin ja virallisiin asiakirjoihin. Artikla sisältää myös riitauttamattoman vaatimuksen määritelmän. Määritelmä on asetuksen soveltamisen osalta keskeinen. Asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a ja d alakohtien mukaan vaatimusta on pidettävä riitauttamattomana, jos velallinen on nimenomaisesti hyväksynyt sen myöntämällä tai tuomioistuimen hyväksymällä tai tuomioistuinmenettelyn aikana tehdyllä sovinnolla taikka hyväksymällä sen virallisessa asiakirjassa. Näissä tilanteissa velallinen on aktiivisesti

osallistunut oikeudenkäyntiin tai virallisten asiakirjojen osalta tuomioistuimen ulkopuoliseen menettelyyn ja nimenomaisesti myöntänyt, että vaatimus on oikeutettu.

Vaatimusta on asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan velallisen passiivisuuden perusteella pidettävä riitauttamattomana, jos velallinen ei ole missään vaiheessa tuomioistuinmenettelyn kuluessa vastustanut sitä tuomioistuinjäsenvaltion lainsäädännön asianomaisia menettelyjä koskevien vaatimusten mukaisesti. Suomessa asetuksesta seuraa, että oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n 1 momentin tai 14 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla annettua yksipuolista tuomiota on pidettävä riitauttamattoman vaatimuksen perusteella annettuna silloin, kun velallinen ei kehotuksesta huolimatta ole määrääjässä antanut pyydettyä kirjallista vastausta eli hän on ollut asiassa täysin passiivinen. Myös silloin, jos velallinen ei ole antamassaan vastauksessa esittänyt kanteen vastustamiselle perustetta tai hän on vedonnut ainoastaan sellaiseen perusteeseen, jolla selvästi ei ole vaikutusta asian ratkaisemiseen, vaatimus on asetuksessa tarkoitetulla tavalla riitauttamaton, koska vastaus ei täytä Suomen oikeudenkäyntimenettelyä koskevan lainsäädännön vastaukselle asettamia vaatimuksia. Peruste, joka ei vaikuta asian ratkaisemiseen, ei toteennäytettynäkään johtaisi kanteen hylkäämiseen.

Vaatimusta on asetuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan pidettävä riitauttamattomana, jos velallinen, joka on tuomioistuinmenettelyn kuluessa aluksi vastustanut vaatimusta, ei ole ollut läsnä tai edustettuna vaatimusta käsittelevässä oikeuden istunnossa. Tämä kuitenkin edellyttää, että tämä menettely katsotaan tuomiojäsenvaltion lainsäädännön nojalla vaatimuksen tai velkojan väitteiden hiljaiseksi hyväksymiseksi. Vaatimuksen riitauttamattomuus perustuu siten myös c alakohdan mukaan velallisen passiivisuuteen. Suomessa oikeudenkäymiskaaren (OK) 12 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan dispositiivinen riita-asia on valmistelun myöhemmässäkin vaiheessa ratkaistavissa yksipuolisella tuomiolla, jos vastaaja jää saapumatta valmisteluistuntoon tai pääkäsittelyyn. Näissä tapauksissa vastaajan katsotaan asetuksen tarkoittamalla tavalla hiljaisesti hyväksyneen

vaatimuksen oikeaksi.

Asetusta sovelletaan 3 artiklan 2 kohdan mukaan myös ratkaisuihin, jotka on annettu eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettuja tuomioita, tuomioistuimessa tehtyjä sovintoja tai virallisia asiakirjoja koskevan muutoksenhaun johdosta. Suomessa tämä tarkoittaisi sitä, että jos kanteen myöntämisen perusteella annettu tuomio (OK:n 5 luvun 27 §:n 1 momentin 1 kohta) on vahvistettu eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi ja vastaaja on hakenut tuomioon muutosta valittamalla hovioikeuteen, myös asiassa annettu hovioikeuden tuomio olisi vahvistettavissa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Vastaavasti jos asia, jossa vastaajan passiivisuuden perusteella on annettu yksipuolinen tuomio, joka on vahvistettu eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, takaisinsaannin jälkeen käsitellään uudelleen ja siitä annetaan käräjäoikeudessa tuomio kantajan hyväksi (OK:n 12 luvun 15 §), tämä tuomio ei menetä eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen luonnettaan siitä huolimatta, että asia olisi paljastunut hyvinkin riittäväksi. Myös muutoksenhaun jälkeen annettu hovioikeuden tuomio kantajan hyväksi ja mahdollinen korkeimman oikeuden tuomio kantajan hyväksi on yhtä lailla vahvistettavissa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

Asetuksen 4 artikla sisältää asetuksessa käytettyjen käsitteiden tarkemmat määritelmät ja täsmentää näin ollen osaltaan asetuksen soveltamisalaa. Artiklan 2 kohdan mukaan käsite ”vaatimus” tarkoittaa tietyn rahamäärän maksamista koskevaa saatavaa, joka on erääntynyt tai jonka erääntymispäivä on mainittu tuomiossa, tuomioistuimessa tehdyssä sovinnossa tai virallisessa asiakirjassa. Asetuksen 4 artiklan 3 kohdassa määritellään käsite ”virallinen asiakirja”. Asetuksessa virallisella asiakirjalla tarkoitetaan eräissä Euroopan unionin jäsenvaltioissa tunnettuja siviili- tai kauppaoikeudellista asiaa koskevia asiakirjoja, jotka ovat täytäntöön pantavissa ilman tuomiota tai päätöstä. Suomen lainsäädäntö ei tällaisia virallisia asiakirjoja tällä hetkellä tunne. Asetuksen virallisia asiakirjoja määrittelevään 4 artiklan 3 kohdan b alakohdassa on kuitenkin sisällytetty säännös, jonka mukaan virallisella asiakirjalla

la tarkoitetaan myös hallintoviranomaisten kanssa tehtyä tai hallintoviranomaisten oikeaksi todistamaa, elatusvelvollisuutta koskevaa sopimusta. Tästä seuraa, että suomalaisen kunnan sosiaalilautakunnan vahvistamaa elatusapua koskevaa sopimusta pidetään virallisena asiakirjana asetusta sovellettaessa. Artiklassa määritellään myös käsitteet ”tuomio”, ”tuomiojäsenvaltio”, ”täytäntöönpaneva jäsenvaltio” ja ”tuomion antanut tuomioistuin”. Artiklan mukaan ilmaisu ”tuomioistuin” käsittää myös Ruotsin kruununvoutiviranomaisen, kun on kysymys maksamismääräystä koskevista yksinkertaistetuista menettelyistä Ruotsissa.

Eurooppalainen täytäntöönpanoperuste

Asetuksen 5 artiklan mukaan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu tuomio on tunnustettava ja pantava täytäntöön ilman eksekvatuurimenettelyä ja ilman mahdollisuutta vastustaa sen tunnustamista.

Asetuksen 6 artiklassa säädetään täytäntöönpanoperusteen vahvistamisen edellytyksistä. Vahvistamiselle on neljä edellytystä, joiden kaikkien pitää täytyä. Jos jäsenvaltiossa on annettu riitauttamattomasta vaatimuksesta koskeva tuomio, tuomion antaneen tuomioistuimen on vahvistettava se velkojan hakemuksesta eurooppalaiseksi täytäntöönpanomääräykseksi, jos

a) tuomio on täytäntöönpanokelpoinen tuomiojäsenvaltiossa; ja

b) tuomio ei ole ristiriidassa Bryssel I –asetuksen II luvun 3 ja 6 jaksoissa säädettyjen toimivaltasääntöjen kanssa eli tuomioistuimen toimivaltaa vakuutusasioissa ja yksinomaista toimivaltaa koskevien säännösten kanssa; ja

c) tuomioistuinmenettely on ollut asetuksen III luvussa asetettujen prosessuaalisten vähimmäisvaatimusten mukainen, kun kyse on 3 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitettua riitauttamattomasta vaatimuksesta eli poisjäänyttä vastaajaa vastaan annetusta yksipuolisesta tuomiosta; ja

d) tuomio on annettu siinä jäsenvaltiossa, jossa velallisella on Bryssel I –asetuksen 59 artiklassa tarkoitettu kotipaikka, jos kyse on 1) poisjäänyttä vastaajaa vastaan annetusta yksipuolisesta tuomiosta ja 2) riitauttamatta

ton saatava liittyy kuluttajasopimukseen ja 3) velallinen on kuluttaja.

Asetus edellyttää tuomion täytäntöönpanokelpoisuutta tuomiojäsenvaltiossa. Sen sijaan se ei edellytä tuomion lainvoimaisuutta. Suomessa myös lainvoimaa vailla olevat tuomiot ovat tiettyyn vaiheeseen saakka täytäntöönpanokelpoisia. Täytäntöönpanokelpoisuutta asetuksessa tarkoitettussa mielessä arvioitaessa merkitystä ei tavallisesti ole sillä, että lainvoimaa vailla olevan kansallisen tuomion täytäntöönpano ei voisi edetä loppuun saakka. Ennakollinen tai rajoitettu täytäntöönpanokelpoisuus on tässä suhteessa riittävää. Suomessa lainvoimaa vailla oleva yksipuolinen tuomio pannaan täytäntöön kuin lainvoimainen tuomio. Ainoastaan silloin, kun muutoksenhakutuomioistuin tai takaisinsaantihakemusta käsittelevä tuomioistuin kieltää kokonaan täytäntöönpanon tai määrää sen keskeytettäväksi, tuomiota tai yksipuolista tuomiota ei voida enää panna täytäntöön, eivätkä kyseiset tuomiot myöskään ole enää asetuksen mukaan täytäntöönpanokelpoisia.

Asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa säädetään eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisesta tai täytäntöönpanokelpoisuuden lykkäämisestä tai rajoittamisesta. Jos tuomio ei enää ole lainkaan tai se on vain rajoitetusti täytäntöönpanokelpoinen, on tuomion antaneelle tuomioistuimelle milloin tahansa tehtävästä hakemuksesta annettava liitteessä IV olevaa vakiolomaketta käyttäen todistus, jossa todetaan, ettei tuomio ole täytäntöönpanokelpoinen tai että se on vain rajoitetusti täytäntöönpanokelpoinen. Jos eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettuun tuomioon on haettu muutosta, voidaan muutoksenhaun perusteella annettu ratkaisu vahvistaa 3 artiklan 2 kohdan mukaisesti hakemuksesta eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Tämä edellyttää 6 artiklan 3 kohdan mukaan, että ratkaisu on täytäntöönpanokelpoinen tuomiojäsenvaltiossa. Ratkaisu vahvistetaan tällöin eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi käyttäen asetuksen liitteessä V olevaa vakiolomaketta. Kyseinen todistus korvaa samassa asiassa aiemmin annetun todistuksen. Artiklan 3 kohdassa ei nimenomaisesti säädetä korvaavan

todistuksen antavasta tuomioistuimesta. On kuitenkin perusteltua olettaa, että muutoksenhakutuomioistuin näissä tilanteissa antaa todistuksen. Artiklan 3 kohdan säännös ei rajoita 2 kohdan soveltamista. Tämä tarkoittanee käytännössä sitä, että todistus täytäntöönpanokelpoisuuden lakkaamisesta tai rajoittamisesta voidaan pyytää 6 artiklan 2 kohdan mukaan alkuperäisen tuomion eli alkuperäisen todistuksen antaneelta tuomioistuimelta myös silloin, kun tuomio on muutoksenhaun johdosta kumottu hovioikeudessa.

Asetuksen 7 artiklassa säädetään tuomioistuinmenettelyyn liittyvistä kustannuksista. Jos tuomio sisältää täytäntöönpanokelpoisen ratkaisun tuomioistuinmenettelyyn liittyvistä kustannuksista korkoineen, tuomio voidaan myös tältä osin vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Tämä edellyttää kuitenkin, ettei velallinen ole vastustanut tällaisista kustannuksista vastaamista koskevaa velvoitettaan.

Asetuksen 8 artiklan mukaan tuomio voidaan myös osittain vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Näin voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun kanne koskee useita saatavia, mutta vain yksi niistä täyttää asetuksessa asetetut riidattomuuden tunnusmerkit.

Asetuksen 9 artiklassa säädetään eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen antamisesta. Tuomio niin sanotusti vahvistetaan, ”sertifioidaan”, eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi laatimalla todistus asetuksen liitteessä I olevalle vakiolomakkeelle. Todistus annetaan tuomion kielellä.

Asetuksen 10 artiklassa säädetään eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisusta ja peruuttamisesta. Asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen antamiseen ei voi hakea muutosta. Asetuksen 10 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus voidaan kuitenkin oikaista tuomion antaneelle tuomioistuimelle tehdystä hakemuksesta, jos tuomio ja todistus ovat keskenään ristiriidassa asiavirheen vuoksi tai vastaavasti b alakohdan mukaan peruuttaa, jos todistus on annettu selkeästi virheellisin perustein ase-

tuksessa vahvistetut vaatimukset huomioon ottaen. Asetuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisuun tai peruuttamiseen sovelletaan tuomiojäsenvaltion lainsäädäntöä. Suomessa ei tällä hetkellä ole kansallista lainsäädäntöä asetuksessa tarkoitettujen todistusten oikaisemisesta tai peruuttamisesta. Asetuksen 10 artiklan 3 kohdan mukaan täytäntöönpanoperusteen oikaisua tai peruuttamista koskeva hakemus voidaan tehdä käytämällä asetuksen liitteessä VI olevaa vakio-lomaketta. Säännös ei velvoita lomakkeen käyttämiseen.

Asetuksen 11 artiklan mukaan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavalla todistuksella on vaikutuksia vain siltä osin kuin tuomio on täytäntöönpanokelpoinen.

Oikeudenkäyntimenettelylle asetetut vähimmäisvaatimukset

Asetuksen III luvussa säädetään tietyistä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin varmistavista prosessioikeudellisista vähimmäisvaatimuksista, jotka tuomioon johtavan menettelyn on täytettävä, jotta tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi (12—19 artikla).

Asetuksen 12 artiklan 1 kohdan mukaan vähimmäismääräykset koskevat 3 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdassa tarkoitettulla tavalla riittämättömän vaatimuksen perusteella annettuja tuomioita eli Suomessa poisjäänyttä vastaajaa vastaan annettuja yksipuolisia tuomioita. Vähimmäisvaatimuksia koskevilla säännöksillä turvataan ensisijaisesti asiakirjojen asianmukainen tiedoksianto niin ajoissa ja sillä tavoin, että velallisen on mahdollista halutessaan puolustautua.

Asetuksen 12 artiklan 2 kohdassa säädetään vähimmäisvaatimusten soveltamisesta silloin, kun muutoksenhaun johdosta annettu ratkaisu vahvistetaan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Säännöksen mukaan tällaiset asetuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaiset ratkaisut kuuluvat vähimmäisvaatimusten soveltamisalaan silloin kun muutoksenhaun johdosta annettu ratkaisu täyttää asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdissa säädetty edellytykset. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos hovioikeus antaisi

3 artiklan 1 kohdan b tai c alakohdissa mainitut kriteerit täyttävän ratkaisun poisjäänyttä velallista vastaan, ratkaisun ja siihen johtaneen menettelyn on täytettävä III luvun vähimmäisvaatimukset, jotta se voitaisiin vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

Vähimmäisvaatimukset koskevat hyväksyttäviä tiedoksiantotapoja (13—15 artikla), vaatimusta ja vaatimuksen riittauttamista koskevien asianmukaisten tietojen toimittamista velalliselle (16 ja 17 artikla) sekä uudelleen-tutkimisoikeutta eräissä poikkeuksellisissa tapauksissa (19 artikla). Asetuksen III luvussa ovat myös säännökset vähimmäisvaatimusten täyttämättä jäämisen korjautumisesta (18 artikla).

Suomessa käytössä olevat tiedoksiantomenetelmät ovat asetuksen vähimmäisvaatimusten mukaiset. Ainoastaan oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 §:n 1 momentin mukainen niin sanottu kuulutustiedoksianto ei täytä asetuksessa tiedoksiannolle asetettuja vähimmäisvaatimuksia. Myös oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 8—12 §:n mukaisessa haasteessa vastaajalle annettavat tiedot ovat asetuksen 16 ja 17 artikloissa säädettyjen vaatimusten mukaiset.

Asetuksen 19 artiklassa säädetään, että III luvun soveltamisalaan kuuluva tuomio voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vain, jos velallisella on tuomiojäsenvaltion lainsäädännön mukaan oikeus pyytää tuomion tutkimista uudelleen. Tämä koskee kuitenkin artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan vain sellaisia tapauksia, joissa haastehakemus tai vastaava asiakirja tai tarvittaessa kutsu saapua oikeuden istuntoon on annettu tiedoksi jollakin 14 artiklassa säädetyllä menettelyllä, ja jos tiedoksiantoa ei velallisesta riippumattomista syistä ole suoritettu riittävän ajoissa siten, että velallinen on voinut valmistautua vastaamaan asiassa. Vastavasti velallisen tuomio tulee 19 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan voida saattaa uudelleen tutkittavaksi tilanteessa, jossa velallinen ei ole voinut vastustaa vaatimusta ylivoimaisen esteen, tai hänestä riippumattomien poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Molemmista tilanteista uudelleen tutkiminen edellyttää lisäksi, että velallinen toimii viipymättä. Säännös ei rajoita jäsenvaltioilla

olevaa mahdollisuutta sallia tuomion uudelleen tutkiminen edellä mainittuja väljemmin ehdoin.

Silloin kun tuomioistuimessa on annettu 3 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettulla tavalla velallisen poissaoloon perustuva ratkaisu, velallisella on 19 artiklan 1 kohdassa mainituissa tilanteissa oltava mahdollisuus saattaa ratkaisu tuomioistuimen uudelleen tutkittavaksi, jotta ratkaisu voidaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Suomessa velallisen passiivisuudesta käräjäoikeudessa seuraa yksipuolinen tuomio. Yksipuoliseen tuomioon voidaan hakea takaisinsaantia 30 päivän kuluessa siitä lukien, kun takaisinsaannin hakija todisteellisesti on saanut tiedon yksipuolisesta tuomiosta (OK 12 luvun 15 §). Suomen lain mukainen mahdollisuus takaisinsaantiin on siten huomattavasti asetuksen 19 artiklassa säädettyjä vähimmäisvaatimuksia väljempi. Lisäksi oikeudenkäymiskaaren 31 luvun ylimääräiset muutoksenhakukeinot ovat käytössä.

Jos velallisella ei ole mahdollisuutta saattaa hänen passiivisuutensa perustuvaa tuomiota tuomioistuimen uudelleen tutkittavaksi niissä tilanteissa, joista 19 artiklassa säädetään, annettavaa tuomiota ei voida vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

Täytäntöönpano

Asetuksen IV luvussa säädetään täytäntöönpanosta (20—23 artikla). Eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu tuomio on pantava täytäntöön samoin edellytyksin kuin täytäntöönpaneavassa jäsenvaltiossa annettu täytäntöönpanokelpoinen tuomio. Täytäntöönpanomenettelyihin sovelletaan täytäntöönpanovaltion lakia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta asetuksen täytäntöönpanoa koskevien säännösten soveltamista. Tämä tarkoittaa sitä, että eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu tuomio pannaan Suomessa täytäntöön lähtökohteisesti kuten lainvoimainen tuomio noudattaen, mitä lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään. Siltä osin kuin asetuksessa on erillisiä täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä, näitä sovelletaan kansallisten säännösten sijaan. Koska asetuksen täytän-

töönpanoa ja erityisesti turvaamistoimia koskevat säännökset eivät kaikilta osin ole yhteensopivia kansallisten säännösten kanssa, täytäntöönpanomenettelyä on täydennettävä kansallisin säännöksin siten, että sekä asetuksen että kansallisen lain tarkoitus toteutuu mahdollisimman hyvin.

Asetuksen 20 artiklan 2 kohdassa luetaan täytäntöönpanovaltiossa täytäntöönpanoviranomaisille toimitettavat asiakirjat ja käännökset. Saman artiklan 3 kohdassa kielletään ottamasta ylimääräisiä vakuuksia velkojilta, joiden kotipaikka tai asuinpaikka on muussa kuin täytäntöönpanovaltiossa.

Asetuksen 21 artikla mahdollistaa täytäntöönpanon epäämisen eräissä käytännössä hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa. Artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpano voidaan tietyin artiklassa luetelluin edellytyksin evätä, jos eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu tuomio on ristiriidassa josakin toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa aikaisemmin annetun, samoja asianosaisia ja samaa asiaa koskevan tuomion kanssa. Täytäntöönpanon epää edellä mainitussa tilanteessa velallisen pyynnöstä täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuin. Epäämistä koskeva pyyntö tulee siis esittää tuomioistuimelle eikä ulosottomiehelle. Suomessa ei nykyisin ole kysymyksessä olevassa asiassa sovellettavaa tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa nimenomaista säännöstä.

Epäämisasiaa käsittelevä tuomioistuin ei saa asetuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaan ottaa alkuperäisen tuomion tai täytäntöönpanoperusteiden vahvistamisen sisältämää asiaratkaisua uudelleen tutkittavaksi.

Koska asetuksessa ei säädetä täytäntöönpanon epäämisen seurauksista, sovelletaan kyseisessä tilanteessa asetuksen 20 artiklan 1 kohdan 1 kappaleen perusteella Suomen lakia. Jos eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion täytäntöönpano evättäisiin 21 artiklan nojalla, eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion täytäntöönpanokelpoisuus päättyisi. Tällöin myös vireillä olevan ulosottoasian vireilläolo päättyisi siten kuin ulosottolain 2 luvun 15 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhakeminen tuomioistuimen täytäntöönpanon epäävään ratkaisuun

ei tätä muuttaisi.

Asetuksen 22 artiklassa säädetään eräiden kolmansien valtioiden kanssa tehtyjen sopimusten vaikutuksista täytäntöönpanoa koskevaa asetusta sovellettaessa.

Asetuksen 23 artikla koskee täytäntöönpanon lykkäämistä tai rajoittamista. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen täytäntöönpanokelpoisuus ei automaattisesti lykkäänny sen vuoksi, että tuomioon on haettu muutosta tuomiovaltiossa ja menettelyn lopputulos ei vielä ole selvillä. Jos velallinen hakee eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettuun tuomioon muutosta tuomiovaltiossa, mukaan lukien 19 artiklan mukaista uudelleen tutkimista, tai eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisua tai peruuttamista, asetuksen 23 artikla sen sijaan mahdollistaa, että täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltainen tuomioistuin tai viranomaisen velallisen hakemuksesta voi rajoittaa täytäntöönpanomenettelyn turvaamistoimiin tai asettaa täytäntöönpanon edellytykseksi tuomioistuimen tai viranomaisen määrittämän vakuuden asettamisen tai poikkeustapauksessa keskeyttää täytäntöönpanomenettelyn. Säännös ei kuitenkaan ole velvoittava, vaan jättää viranomaiselle harkintavaltaa. Harkintavalta on täytäntöönpanosta vastaavalla taholla, joka on Suomessa ulosottomies. Ulosottomies ei olisi myöskään sidottu velallisen ehdottamaan toimenpiteeseen, vaan hänellä olisi tätä osin vastaavanlainen harkintavalta kuin kansallisella tuomioistuimella sen päättäessä rajoittavista toimenpiteistä.

Suomessa muutoksenhakuasiaa käsittelevällä tuomioistuimella on oikeus keskeyttää lainvoimaa vailla olevan tuomion täytäntöönpano. Näin on yleensä myös muissa jäsenvaltioissa. Jos muutoksenhakutuomioistuin päättää keskeyttää tuomion täytäntöönpanon, tuomio ei ole enää täytäntöönpanokelpoinen, koska tuomion täytäntöönpanokelpoisuutta on lykätty tai rajoitettu asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Tällöin eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion antanut tuomioistuin antaa velalliselle hakemuksesta todistuksen, josta käy ilmi, että tuomion täytäntöönpanokelpoisuutta on muutoksenhaun johdosta lykätty tai rajoitettu. Velalli-

nen voi tämän jälkeen toimittaa todistuksen täytäntöönpanovaltion ulosottomiehelle, joka vastaavasti lykkää tai rajoittaa täytäntöönpanoa sen mukaan kuin todistuksessa tarkemmin määrätään. Asetuksen säännöksestä seuraa, että ulkomainen tuomioistuin voi asianosaisen välityksellä antaa täytäntöönpanon keskeyttämismääräyksen suoraan suomalaiselle ulosottomiehelle. Tämä ei ole mahdollista Bryssel I –asetuksen mukaan, jossa toimivalta täytäntöönpanon keskeyttämiseksi 43 artiklan mukaan on eksekvatuuriasiaa käsittelevällä tuomioistuimella.

Velallinen voi asetuksen 23 artiklan mukaan myös pyytää täytäntöönpanoa rajoittavia toimia täytäntöönpanovaltion toimivaltaiselta tuomioistuimelta tai viranomaiselta. Kuten edellä on todettu, Suomessa täytäntöönpanoasiassa toimivaltainen viranomaisen on ulosottomies. Asetuksen 23 artiklassa tarkoitettuja rajoittavia ja lykkäviä toimenpiteitä pyydetään häneltä.

Artiklassa mainitut lykkäävät ja rajoittavat toimenpiteet olisivat:

a) Täytäntöönpanomenettelyn rajoittaminen turvaamistoimiin. Asetusta sovelletaan vain rahasaataviin. Suomessa säännös näin ollen mahdollistaisi, että ulosottomies velallisen pyynnöstä voisi asettaa velallisen omaisuutta takavarikkoon siinä määrin, että velkojan saatava tulisi turvatuksi. Koska aloite täytäntöönpanon rajoittamisesta turvaamistoimiin tulisi velalliselta, ulosottolain ja oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa olevia säännöksiä voitaisiin soveltaa vain rajoitetusti. Ulosottolain 2 luvun 18 §:n 1 momentin mukaan mitä ulosottolain 7 luvussa säädetään vakuudesta, koskee turvaamistoimipäätöstä sen lainvoimaisuudesta riippumatta. Ulosottolain 7 luvun 16 §:n mukaan turvaamistoimipäätöstä ei saa panna täytäntöön, ellei hakija aseta ulosottomiehelle panttia tai takausta vahingosta, joka sellaisesta toimenpiteestä voi syntyä vastapuolelle. Turvaamistoimia koskevan vakuussäntelyn taustalla on se, että turvaamistoimipäätöksessä on kysymys vasta hakijan todennäköisen oikeuden turvaamisesta, ei edes lainvoimaa vailla olevasta pääasialliseksi. Tilanne, jota asetuksen 23 artikla koskee, on toinen. Täytäntöönpanon kohteena on lainvoimaa vailla oleva tuomio ja täytäntöönpanon rajoittamista turvaamistoimiin

hakee velallinen. Tästä seuraa, että esimerkiksi kansallisiin turvaamistoimiin liittyvää vakuussäännöstöä ei voida soveltaa. Velkojalle ei lähtökohtaisesti syntyisi mitään velvollisuuksia asetuksen 23 artiklan a kohdan nojalla asetetusta takavarikosta. Myös takavarikosta mahdollisesti syntyvät lisäkulut jäisivät hakijan, eli velallisen, korvattaviksi osana täytäntöönpanoon liittyviä kuluja silloin, kun täytäntöön pantavana oleva tuomio ei muutoksenhaun johdosta muutu. Jos muutoksenhaku johtaa tuomion kumoamiseen tai muuttumiseen, täytäntöönpanoa hakeneen velkojan olisi ulosottolain 2 luvun 17 §:n mukaisesti korvattava velalliselle aiheutunut vahinko.

b) Tuomioistuimen tai viranomaisen määräämän vakuuden asettaminen täytäntöönpanon edellytykseksi. Koska säännös koskee täytäntöönpanon edellytyksiä, siinä on kysymys hakijavakuudesta. Kyseinen rajoittava toimenpide asettaa velvoitteen täytäntöönpanon hakijalle. Vakuusvelvoitteen asettaminen ja vakuuden suuruuden määrääminen kuuluisi Suomessa ulosottomiehelle. Ulosottomies voisi siten kyseisen säännöksen nojalla velallisen pyynnöstä velvoittaa velkojan asettamaan vakuuden täytäntöönpanon jatkamisen edellytykseksi. Koska kysymys on velkojan velvollisuudesta asettaa vakuus, ulosottolain vakuussäännöksiä voitaisiin soveltaa täydentävästi soveltuvin osin. Koska asetuksessa ei muuta säädetä, täytäntöönpano voisi artiklan b kohdassa tarkoitetun vakuuden asettamisen jälkeen edetä loppuun saakka.

c) Täytäntöönpanomenettelyn keskeyttäminen poikkeustapauksessa. Asetuksen mukaan poikkeustapauksessa olisi mahdollista keskeyttää täytäntöönpano. Jos on varsin todennäköistä, että muutoksenhaku tulee menestymään, täytäntöönpanon keskeyttämisen kriteerien voidaan katsoa täytyneen. Tosin suomalaisen ulosottomiehen voi olla vaikea arvioida toisessa jäsenvaltiossa vireillä olevan muutoksenhakuasian mahdollista lopputulosta. Näissä tilanteissa olisi ehkä parempi, jos ulosottomies kehottaisi velallista pyytämään keskeyttämismääräystä muutoksenhaku tuomioistuimelta ja/tai rajoittaisi täytäntöönpanoa artiklan a tai b kohdissa olevin keinoin. Asetus ei sisällä tarkempia säännöksiä keskeyttämisestä tai keskeyttämismäärä-

uksen voimassaolosta. Suomessa keskeyttämääräys on ulosottolain 9 luvun 16 §:n mukaan voimassa, kunnes sen antanut tuomioistuim on ratkaissut muutoshakemuksen. Asetuksen säännöksiä sovellettaessa tämä tarkoittaisi sitä, että keskeyttämääräys olisi voimassa, kunnes asiaa käsittelevä tuomioistuim asetuksen 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla toisin määräisi tai kunnes täytäntöönpanon hakija on toimittanut ulosottomiehelle asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisen todistuksen siitä, että muutoksenhaun johdosta annettu ratkaisu on täytäntöönpanokelpoinen tuomiojäsenvaltiossa.

Ulosottomies valitsee edellä a—c kohdissa mainituista täytäntöönpanoa rajoittavista tai lykkäävistä toimenpiteistä kyseiseen tapaukseen sopivimman.

Koska asetuksessa on säädetty täytäntöönpanoa lykkäävistä ja rajoittavista toimenpiteistä, vastaavia kansallisia säännöksiä ei voida soveltaa. Tästä seuraa, että esimerkiksi ulosottolain 2 luvun 5 §:n 3 momentin sisältämää säännöstä, joka estää käräjäoikeuden lainvoimaa vailla olevan maksutuomion täytäntöönpanosta kertyneiden varojen tilityksen ilman vakuutta, ei voida soveltaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion täytäntöönpanossa. Täytäntöönpanoa voidaan rajoittaa ainoastaan 23 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa ja siinä luetelluin keinoin.

Asetuksen 24 artikla sisältää säännökset tuomioistuimessa tehdystä sovinnosta. Artiklan 3 kohdassa mainitaan, miltä osin asetuksen muita säännöksiä sovelletaan sovintoihin. Esimerkiksi III luvun oikeudenkäyntimenettelyn vähimmäisvaatimuksia koskevia artikloja ei sovelleta sovintoihin, kuten ei myöskään 6 artiklan 1 kohdassa lueteltuja edellytyksiä tuomion vahvistamiseksi eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.

Asetuksen 25 artikla koskee virallisia asiakirjoja. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion nimeämä viranomainen vahvistaa virallisen asiakirjan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Näin ollen jäsenvaltiot voivat päättää, vahvistaako virallisen asiakirjan laatinut taho sen myös eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vai annetaanko tämä esimerkiksi tuomioistuimen tehtäväksi. Artiklan 3 kohdassa mainitaan miltä osin ase-

tuksen muita säännöksiä sovelletaan virallisiin asiakirjoihin.

Muut säännökset

Asetuksen siirtymäsäännös on 26 artiklassa. Asetusta sovelletaan ainoastaan sen voimaantulon jälkeen annettuihin tuomioihin ja tuomioistuimissa hyväksytyihin tai tehtyihin sovintoihin sekä voimaantulon jälkeen laadittuihin tai virallisiksi asiakirjoiksi rekisteröityihin asiakirjoihin. Asetus on tullut voimaan 21 päivänä tammikuuta 2005.

Asetuksen 27 artiklan mukaan asetus on vaihtoehtoinen Bryssel I –asetukseen nähden. Velkoja voi harkintansa mukaan valita joko eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen tai Bryssel I -asetuksen mukaisen julistamisen täytäntöönpanokelpoiseksi.

Asetuksen 28 artiklassa määritellään puolestaan asetuksen suhde neuvoston asetukseen (EY) N:o 1348/2000 oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa (tiedoksiantoasetus). Asetus ei vaikuta tiedoksiantoasetuksen soveltamiseen.

Asetuksen 29 artiklassa säädetään jäsenvaltioiden velvollisuudesta toimittaa täytäntöönpanomenettelyä koskevia tietoja yleisölle ja asianomaisille ammattialoille neuvoston päätöksellä 2001/470/EY perustetun Euroopan oikeudellisen verkoston välityksellä.

Asetuksen 30 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisuun ja peruuttamiseen sovellettavasta menettelystä, 19 artiklan 1 kohdan mukaisesta uudelleentutkimismenettelystä, todistuksen käännöksissä hyväksytyistä kielistä sekä ne viranomaiset, jotka voivat asetuksen 25 artiklan mukaan vahvistaa virallisen asiakirjan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Komissiolle on myös ilmoitettava edellä mainittuihin tietoihin myöhemmin tehtävät muutokset.

Loppusäännökset ovat asetuksen 31–33 artiklassa. Asetus on tullut voimaan 21 päivänä tammikuuta 2005, mutta sitä sovelletaan kokonaisuudessaan vasta 21 päivästä lokakuuta 2005.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta annetun asetuksen soveltaminen edellyttää sitä täydentävää kansallista sääntelyä, koska asetuksessa on jätetty eräitä kysymyksiä kansallisesti ratkaistaviksi. Ehdotetulla lainsäädännöllä täydennetään asetuksen säännöksiä siltä osin kuin se on välttämätöntä. Säännöksiä on pyritty tekemään selkeitä, jotta ne mahdollisimman hyvin palvelisivat asetuksen säännösten soveltamista.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus on yhteisön oikeuden mukaisesti voimassa sellaisenaan eikä sitä saa selittää tai tämentää kansallisella sääntelyllä. Asetusta ei yleensä saa kirjoittaa uudestaan eikä muutenkaan sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön. Asetus voi kuitenkin edellyttää täydentäviä kansallisia säännöksiä.

Asetuksen tekstin sisältöä tulkitsevat asetuksella soveltavat tuomioistuimet ja viranomaiset. Viime kädessä Euroopan yhteisöjen tuomioistuin vastaa asetuksen säännösten tulkittamisesta. EY-tuomioistuin voi antaa kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä sitovan ennakkoratkaisun asetuksen soveltamisesta kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa yksittäisessä asiassa. Euroopan yhteisön perustamissopimuksen IV osastoon perustuvien säädösten osalta tällaista ennakkoratkaisua voi mainitun sopimuksen 68 artiklan 1 kohdan mukaan pyytää ainoastaan sellainen kansallinen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta. Tästä seuraa, että Suomessa ainoastaan korkein oikeus voi pyytää ennakkoratkaisua asetuksen säännösten tulkinnasta.

Tässä hallituksen esityksessä on pyritty selvittämään, miltä osin Suomen voimassa oleva lainsäädäntö yleisellä tasolla vastaa asetuksen asettamia vähimmäisvaatimuksia. Lisäksi esityksessä on kuvattu asetuksen säännösten sijoittumista Suomen oikeudelliseen ympäristöön. Asetuksen tulkinta jää lain soveltajan tehtäväksi.

Asetuksen 10 artikla sisältää säännöksiä eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisusta ja peruuttamisesta. Oikaisua ja peruuttamista koskeva

menettely on kuitenkin eräiltä osin jätetty kansallisen lainsäädännön varaan. Suomen voimassa olevassa laissa ei ole yleisiä säännöksiä tuomiosta tai hallintoviranomaisen päätöksestä annetussa todistuksessa olevan virheen korjaamisesta tai tällaisen todistuksen peruuttamisesta. Tämän vuoksi asiasta tarvitaan säännökset kansalliseen lakiin. Tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen ratkaisussa olevasta virheen korjaamisesta on voimassa kansallista lainsäädäntöä. Näitä säännöksiä voitaisiin soveltaa soveltuvin osin ainakin täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen korjaamista ja mahdollisesti myös todistuksen peruuttamista koskevassa asiassa. Koska asetuksessa kuitenkin säädetään eräiltä osin todistuksen korjaamista ja peruuttamista koskevasta menettelystä ja voimassa olevia kansallisia menettelysäännöksiä muutenkin voitaisiin soveltaa vain rajoitetusti, ehdotetaan lakiin otettavaksi erilliset säännökset menettelystä sekä todistuksen korjaamista että todistuksen peruuttamista koskevassa asiassa. Säännösten esikuvana on käytetty oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ää, joka koskee tuomiossa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen tai muuhun niihin rinnastettavan virheen korjaamista. Jotta ehdotetut säännökset olisivat helposti sovellettavia kokonaisuuksia, on niihin myös sisällytetty se, mitä asetuksessa säädetään menettelystä todistuksen korjaamista tai peruuttamista koskevassa asiassa.

Asetusta täydentävään lakiin tulee myös ottaa säännös eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen käännöksistä. Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Suomessa täytäntöönpanoa hakeva velkoja voi toimittaa eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavasta todistuksesta käännöksen suomen ja ruotsin kielten lisäksi myös englanninkielisenä, koska tätä kieltä Suomessa yleisesti osataan. Tämä on tarkoituksenmukaista, koska todistuksen käännättäminen suomeksi tai ruotsiksi voi useissa jäsenvaltioissa tuottaa vaikeuksia, ja käännöksen laatu voi jäädä puutteelliseksi. Näin pyritään edelleen helpottamaan riidattomissa asioissa toisessa jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanoa Suomessa.

Asetuksen 21 artiklassa säädetään euroop-

palaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion täytäntöönpanon epäämisestä aiemmin annetun ristiriitaisen tuomion perusteella. Epäämisasia on jätetty täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen ratkaistavaksi. Suomessa ei ole näissä asioissa yksiselitteisesti säädettyä toimivaltaista kansallista tuomioistuinta. Lakiin ehdotetaan tämän vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan toimivaltainen käräjäoikeus määrytyy velallisen asuin- tai kotipaikkakunnan mukaan. Jos velallisella ei ole asuin- tai kotipaikkaa Suomessa, toimivaltainen tuomioistuin olisi Helsingin käräjäoikeus.

Asetuksen 23 artiklassa säädetään täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen tai viranomaisen mahdollisuudesta velallisen hakemuksesta rajoittaa tai lykätä täytäntöönpanoa. Tuomioistuin ei Suomessa vastaa täytäntöönpanokelpoisen tuomion täytäntöönpanosta, vaan ulosottoasiat käsittelee toimivaltaisena viranomaisena ulosottomies. Selkeyden vuoksi tämän sisältöinen säännös ehdotetaan otettavaksi asetusta täydentävään lakiin. Koska päätöksenteknäissä asioissa tavallisesti edellyttää erityistä asiantuntemusta, säännöksessä todettaisiin myös, että täytäntöönpanoa lykkävistä tai rajoittavista toimenpiteistä päättäisi ulosottomies itse.

Asetuksen 25 artiklan mukaan jäsenvaltion nimeämä viranomainen vahvistaa virallisen asiakirjan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Asetuksen virallisia asiakirjoja koskevia säännöksiä sovelletaan Suomessa kunnan sosiaalilautakunnan vahvistamiin elatusapusopimuksiin. Kaikki kunnan sosiaalilautakunnan vahvistamat elatusapusopimukset täyttävät asetuksessa riittämättömille vaatimuksille asetetut kriteerit eli sen, että velallinen on nimenomaisesti hyväksynyt vaatimuksen virallisessa asiakirjassa. Painavia perusteita ei ole sille, että esimerkiksi käräjäoikeuksien tulisi vahvistaa sosiaalilautakunnan vahvistamat elatusvelvollisuutta koskevat sopimukset eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteiksi. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan asetuksessa tarkoitettujen virallisten asiakirjan vahvistaa Suomessa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi se viranomainen, joka on asiakirjan laatinut tai vah-

vistanut. Elatusapusopimukset eurooppalaisiksi täytäntöönpanoperusteiksi vahvistavasta viranomaisesta olisi mahdollista säätää valtioneuvoston asetuksella. Kun muut asetuksen säännöksiä täydentävät säännökset ehdotetaan sijoitettaviksi nyt säädettäväksi ehdotettuun lakiin, olisi kuitenkin selkeämpää, jos lakiin otettaisiin säännös myös tästä asiasta.

4. Esityksen vaikutukset

Esitys tekisi mahdolliseksi eurooppalaista täytäntöönpanoperustetta koskevan asetuksen käytännön soveltamisen Suomessa.

Asetuksen voimaantulosta seuraa, että ensisijaisesti käräjäoikeuksissa on hakemukselta ryhdyttävä vahvistamaan asetuksen asettamat edellytykset täyttävät tuomiot, lähinnä yksipuoliset tuomiot, eurooppalaisiksi täytäntöönpanoperusteiksi käyttäen asetuksen liitteessä olevia vakiolomakkeita. Sama velvoite koskee myös ylempiä oikeusasteita sekä kunnallisia sosiaalilautakuntia siltä osin kuin on kysymys asetuksessa tarkoitetuista elatusapusopimuksista.

Asetuksen yleinen soveltamisala on sama kuin Bryssel I –asetuksessa ja edellä mainitut tahot ovat jo nyt velvollisia mainitun asetuksen 54 artiklan mukaisesti antamaan tuomioita ja tuomioistuimessa tehtyjä sovintoja koskevia todistuksia Bryssel I –asetuksen liitteen V mukaista vakiolomaketta käyttäen. Täten ei ole odotettavissa, että tuomioistuinten työtaakka kasvaisi asetuksen voimaantulon johdosta. Tilanne on sama sosiaalilautakuntien osalta, koska ne ovat yhtä lailla velvollisia laatimaan todistuksia vahvistetuista elatusapusopimuksista käyttäen Bryssel I -asetuksen VI liitteen mukaista vakiolomaketta. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisu ja peruuttaminen on sen sijaan Suomen lainsäädännössä uusi asia. Menettely voisi osaltaan aiheuttaa jonkin verran lisätyötä tuomioistuimille ja sosiaalilautakunnille. Koska oikaisu- ja peruuttamisasioita todennäköisesti ei tulisi olemaan paljon, olisivat ne hoidettavissa nykyisillä henkilöstöresursseilla.

Eurooppalaisiksi täytäntöönpanoperusteiksi vahvistetut tuomiot, tuomioistuimessa tehdyt sovinnot tai viralliset asiakirjat olisivat suoraan täytäntöön pantavia, ja hakemus

niiden täytäntöönpanemiseksi tehtäisiin suoraan ulosottoviranomaiselle. Asetuksen mukaan ulosottoviranomainen voi tietyin edellytyksin lykätä tai rajoittaa täytäntöönpanoa. Tällaisten toimien tekeminen silloin, kun on kyse ulkomaisen tuomion täytäntöönpanosta, vaatii oletettavasti tavanomaista perusteellisempää harkintaa. On näin ollen todennäköistä, että asetuksen voimaantulo saattaa jossakin määrin lisätä ulosoton työmäärää. Koska ulosotossa olevien kansainvälisten asioiden määrä on toistaiseksi ollut suhteellisen pieni, lisääntynyt työmäärä olisi kuitenkin hoidettavissa nykyisellä henkilöstömäärällä.

Esityksen mukaan ulosottomies olisi velvollinen ottamaan vastaan englanninkielisen käännöksen todistuksesta, jossa toisessa jäsenvaltiossa annettu tuomio, tuomioistuimessa tehty sovinto tai virallinen asiakirja on vahvistettu eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Tämä saattaa vähäisessä määrin lisätä käännöskuluja oikeusministeriön hallinnonalalla.

5. Asian valmistelu

Esitysluonnos on valmisteltu oikeusministeriön 18 päivänä tammikuuta 2005 asettamassa työryhmässä. Siinä on oikeusministeriön lisäksi ollut edustettuna Helsingin käräjäoikeus, Helsingin kihlakunnan ulosottovastasto sekä Suomen Asianajajaliitto.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot 26 viranomaiselta, tuomioistuimelta ja järjestöltä. Lausunnonantajat suhtautuivat pääosin myönteisesti esitysluonnokseen ja pitivät ehdotettua lakia tarpeellisenä. Eduskunnan oikeusasiamies katsoi lausunnossaan, että lakiin tulisi lisätä säännös asianosaisen oikeudesta saada kirjallinen käännös suomen- tai ruotsinkielelle eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavasta englanninkielisestä todistuksesta.

6. Muut asiaan vaikuttavat seikat

Asetuksen 30 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on 21 päivästä tammikuuta 2005 alkaen ilmoitettava komissiolle asetuksen 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua eurooppalaisen

täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen oikaisuun ja peruuttamiseen sovellettavasta menettelystä, 19 artiklan 1 kohdan mukaisesta uudelleentutkimismenettelystä sekä todistuksen käännöksissä hyväksytyistä kielistä ja toimitettava komissiolle luettelo

niistä viranomaisista, jotka voivat asetuksen 25 artiklan mukaan vahvistaa virallisen asiakirjan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Komissiolle on myös ilmoitettava edellä mainittuihin tietoihin myöhemmin tehtävät muutokset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Soveltamisala. Pykälään on otettu lain soveltamisalaa koskeva säännös. Siitä ilmenee, että laki sisältää säännökset eurooppalaisista täytäntöönpanoperustetta koskevan asetuksen soveltamisesta Suomessa. Lain säännöksiä sovelletaan mainitun asetuksen säännösten tullessa sovellettaviksi.

2 §. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavassa todistuksessa olevan virheen korjaaminen. Asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen antamiseen ei voi hakea muutosta. Saman artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus voidaan kuitenkin oikaista tuomion antaneelle tuomioistuimelle tehdystä hakemuksesta, jos tuomio ja todistus ovat keskenään ristiriidassa asiavirheen vuoksi.

Asetuksen 10 artiklaa sovelletaan soveltuvin osin 24 artiklan 3 kohdan ja 25 artiklan 3 kohdan mukaan tuomioistuimessa tehtyihin sovintoihin ja asetuksessa tarkoitettuihin virallisiin asiakirjoihin. Oikaisusäännöstä sovelletaan Suomessa tuomioihin ja tuomioistuimissa tehtyihin sovintoihin. Suomessa ei ole käytössä asetuksen 4 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettua järjestelmää asiakirjojen virallistamisesta. Nämä asetuksessa tarkoitettavat viralliset asiakirjat ovat eräissä Manner-Euroopan maissa, muun muassa Verossa, tunnettuja siviili- tai kauppaoikeudellista asiaa koskevia asiakirjoja, jotka ovat täytäntöönpanotavissa ilman tuomiota tai tuomioistuimen tekemää päätöstä. Useissa valtioissa, joissa on olemassa erityinen notaarilaitos, notaari vahvistaa eli ”virallistaa” asiakirjat. Asetuksen 4 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan käsitteellä virallinen asiakirja tarkoitetaan kuitenkin myös hallintoviran-

omaisen kanssa tehtyä tai hallintoviranomaisen oikeaksi todistamaa, elatusvelvollisuutta koskevaa sopimusta. Näin ollen asetusta ja sen oikaisusäännöstä sovelletaan Suomessa sosiaalilautakunnan vahvistamiin elatussopimuksiin.

Asetuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan todistuksen oikaisuun sovelletaan tuomiojensenvalltion lainsäädäntöä. Suomen voimassa olevassa laissa ei ole yleisiä säännöksiä tuomiosta tai hallintoviranomaisen päätöksestä annetussa todistuksessa olevan virheen korjaamisesta. Oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:ssä säädetään yleisessä tuomioistuimessa annetussa tuomioissa olevan kirjoitus- tai laskuvirheen taikka siihen rinnastettavan selvän virheen korjaamisesta. Hallintolain (434/2003) 51—53 §:ssä säädetään hallintoviranomaisen päätöksessä olevan virheen korjaamisesta.

Mainittuja säännöksiä voitaisiin soveltaa asetuksessa tarkoitetun todistuksen korjaamisessa, mutta vain rajoitetusti. Tämä johtuu siitä, että jo itse asetuksessa säädetään pitkälti korjaamisesta ja siihen liittyvästä menettelystä. Asetuksen säännös on velvoittava. Tuomioistuimen tai viranomaisen on siten korjattava todistus artiklassa olevien edellytysten täytyessä (vrt. hallintolain 52 §:n 1 momentti, jonka mukaan aloite tai vaatimus virheen korjaamiseksi on tehtävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä). Korjaus voitaisiin tehdä vain hakemuksesta. Sitä ei voitaisi tehdä viran puolesta, toisin kuin sekä oikeudenkäymiskaaren että hallintolain säännösten mukaan. Myös muilta osin tuomion ja päätöksen korjaamiseksi laaditut säännökset olisivat turhan moniulotteisia sovellettavaksi tilanteessa, jossa ainoa korjattava virhe olisi se, että tuomion, sovinnon tai sopimuksen sisältö on jäljennetty virheellisesti todistuksen pohjana toimivalle vakiolomakkeelle.

Lakiin ehdotetaan otettavaksi nimenomainen säännös todistuksessa olevan virheen korjaamisesta. Selkeyden vuoksi säännöksessä ei viitattaisi olemassa oleviin säännöksiin tuomioistuimen tai hallintoviranomaisen ratkaisussa olevien kirjoitusvirheiden korjaamisesta.

Pykälän *1 momentti* vastaa sisällöllisesti 10 artiklan 1 kohdan a alakohtaa. Säännöksen muotoilu poikkeaa hieman asetuksen säännöksen muotoilusta. Tämä johtuu siitä, että momentissa on kirjoitettu auki asetuksen 24 artiklan 3 kohdassa ja 25 artiklan 3 kohdassa olevat viittaussäännökset, sekä siitä, että pykälä koskee vain todistuksen oikaisuutilannetta, eikä todistuksen peruuttamista. Säännökset eivät kuitenkaan asiallisesti eroa toisistaan. Asetuksen säännöstä sovelletaan siis silloin, kun tuomion, tuomioistuimessa tehdyn sovinnon tai virallisen asiakirjan sisältö on esitetty asetuksen nojalla annetussa todistuksessa virheellisesti. Tuomioistuin tai muu viranomainen korjaa sille tehdystä hakemuksesta itse antamassaan todistuksessa olevan virheen. Ainoa ”muu viranomainen”, joka Suomessa nykyisin voi tulla säännöstä sovellettaessa kysymykseen, on kunnan sosiaalilautakunta.

Pykälän *2 momentissa* todettaisiin, että todistuksen korjaamisesta koskeva hakemus voitaisiin tehdä käyttämällä asetuksen liitteessä VI olevaa vakiolomaketta. Tämä säännös tulee asetuksen 10 artiklan 3 kohdasta ja ehdotetaan selkeyden vuoksi otettavaksi pykälään. Lomakkeen käyttäminen ei ole pakollista. Hakemus todistuksen korjaamiseksi voitaisiin siten tehdä myös käyttämättä mainittua vakiolomaketta, esimerkiksi kirjallisesti tehdyllä vapaamuotoisella korjauspyynnöllä tai -vaatimuksella.

Momentissa säädettäisiin myös korjauksen merkitsemisestä alkuperäiseen todistukseen. Vastaava säännös on oikeudenkäymiskaaren 24 luvun 10 §:n 2 momentissa, jonka mukaan tehty korjaus on merkittävä tuomioon sekä asianosaiselle annettuun tuomion jäljennöseen tai kappaleeseen. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistava todistus tehtäisiin yleensä yhtenä kappaleena ja se annettaisiin alkuperäisenä sitä pyytäneelle asianosaiselle eli velkojalle. Jos alkuperäistä todistusta ei syystä tai toisesta saada takaisin,

todistuksesta laadittaisiin uusi, korjattu kappale. Uusi todistus korvaisi aiemmin annetun todistuksen. Tämä voitaisiin merkitä todistukseen. Todistus lähetettäisiin alkuperäisen todistuksen saaneelle.

Jäljennös todistuksesta jäisi sen antaneelle tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Jäljennös annettaisiin pyynnöstä muulle asianosaiselle eli käytännössä velalliselle. Jos todistus korjataan, siitä tehtäisiin uusi jäljennös tuomioistuimelle tai viranomaiselle. Tehdystä korjauksesta olisi mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava myös alkuperäisestä todistuksesta jäljennöksen pyytäneelle asianosaiselle, esimerkiksi toimittamalla tälle jäljennös korjatusta todistuksesta. Tietoja jäljennöksiä pyytäneistä ei esimerkiksi käräjäoikeuksissa tallenneta mihinkään. Tämän vuoksi saattaa käytännössä olla vaikeaa tietää, kenelle asianosaiselle jäljennös korjatusta todistuksesta tulisi toimittaa.

Pykälän 2 momentin mukaan tehdystä korjauksesta olisi ilmoitettava myös muutoksenhaku tuomioistuimelle silloin, kun eurooppalaisiksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettuun tuomioon on haettu muutosta.

Pykälään ei ehdoteta otettavaksi säännöstä asianosaisten kuulemisesta korjauksen johdosta. Tämä johtuu siitä, että korjaus koskee vain niitä tilanteita, joissa todistuksen pohjana oleva ratkaisu on jäljennetty virheellisesti todistukseen. Kysymys ei siten ole tuomion tai muun ratkaisun sisällön korjaamisesta, minkä vuoksi kuulemiselle ei olisi tarvetta. Myös silloin, kun korjaushakemuksen on tehnyt velallinen, korjaus tehtäisiin lähtökohteisesti velkojalle annettuun alkuperäiseen todistukseen.

Asetuksen 30 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitusta oikaisu- ja peruuttamismenettelystä. Suomi ilmoittaa oikaisumenettelyn osalta sen, mitä ehdotetun lain 2 §:ssä säädetään.

3 §. Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen peruuttaminen. Kuten edellä 2 §:n perusteluissa on todettu, asetuksen 10 artiklan 4 kohdan mukaan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen antamiseen ei voi hakea muutosta. Asetuksen 10 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan eurooppalaisen täytän-

töönpanoperusteen vahvistava todistus tulee kuitenkin peruuttaa tuomion antaneelle tuomioistuimelle tehdystä hakemuksesta, jos todistus on annettu selkeästi virheellisin perustein asetuksessa vahvistetut vaatimukset huomioon ottaen. Säännös koskee myös tuomioistuimessa tehtyjä sovintoja ja virallisia asiakirjoja.

Muutosta todistuksen antamiseen tai antamatta jättämiseen ei saa hakea. Jos todistus on annettu, asia voidaan kuitenkin hakemuksesta tutkia uudestaan ja, jos todistus on annettu selkeästi virheellisin perustein, se voidaan peruuttaa. Hakemus osoitetaan todistuksen antaneelle tuomioistuimelle tai muulle viranomaiselle. Kysymyksessä on siten tietynlainen asian uudelleentutkimisoikeus. Rajoitettu uudelleentutkimismahdollisuus sisällytettiin asetukseen muutoksenhakuoikeutta ja muutoksenhakukieltä kannattaneiden jäsenvaltioiden välisenä kompromissina.

Erityistä uudelleentutkimismahdollisuutta ei ole säädetty niitä tilanteita varten, joissa tuomiota ei ole vahvistettu eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Kielteinen päätös ei kuitenkaan käytännössä estäisi velkojaa pyytämästä vahvistamista uudestaan.

Asetuksen 10 artiklan 2 kohdan mukaan todistuksen peruuttamiseen sovelletaan tuomiojäsenvaltion lainsäädäntöä. Suomen laissa ei ole ennestään säännöksiä tuomiosta tai hallintoviranomaisen päätöksestä annetun todistuksen peruuttamisesta. Nyt säädettäväksi ehdotettuun lakiin ehdotetaan siten otettavaksi asiaa koskeva säännös.

Pykälän *1 momentissa* todetaan, että todistus, jossa tuomio, tuomioistuimessa tehty sovinto tai virallinen asiakirja vahvistetaan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, on peruutettava, jos se on annettu selkeästi virheellisin perustein asetuksessa vahvistetut vaatimukset huomioon ottaen. Säännös vastaa sisällöllisesti 10 artiklan 1 kohdan b alakohtaa. Muotoilu poikkeaa hieman asetuksen säännöksestä. Tämä johtuu siitä, että momentissa on kirjoitettu auki asetuksen 24 artiklan 3 kohdassa ja 25 artiklan 3 kohdassa olevat viittaussäännökset. Asiallisesti säännökset eivät kuitenkaan eroa toisistaan.

Todistusta voitaisiin pitää selkeästi virheellisin perustein annettuna esimerkiksi silloin, kun kysymyksessä ei ole ollut asetuksen 3 ar-

tiklan mukainen riitauttamaton vaatimus. Kuten edellä yleisperusteluissa on selostettu, voitaisiin oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 13 §:n ja 14 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla annettu yksipuolinen maksutuomio pääsääntöisesti vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, koska tuomion perustana olevaa maksuvaatimusta on pidettävä asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla riitauttamattomana. Yksipuolinen tuomio ei kuitenkaan olisi ainoita vahvistettavissa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Peruuttaminen voisi tulla kysymykseen tilanteessa, jossa esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 14 §:n 2 momentin 2 tai 3 kohdan perusteella annettu yksipuolinen tuomio on vahvistettu eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Velallinen ei näissä juoksevia sitoumuksia koskevissa tilanteissa ole jättänyt vastustamatta kantajan vaatimusta Suomen oikeudenkäyntimenettelysäännösten asettamien vaatimusten mukaisesti siten kuin asetuksen 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa edellytetään. Näissä tilanteissa vastaaja on vastannut ja voinut esittää täysin varteenotettavia syitä kanteen vastustamiselle. Tuomioistuin on tutkittuaan asian kuitenkin todennut, etteivät esitetyt kiistämisen perusteet ylitä todennäköisyyden kynnystä, minkä vuoksi asiassa on annettu yksipuolinen tuomio. Kysymys on näin ollen asiasta, joka myös Suomen kansallisten menettelysäännösten mukaan on riittävä, mutta jossa poikkeuksellisesti tietyin edellytyksin kuitenkin voidaan antaa yksipuolinen tuomio.

Peruuttaminen voisi tulla ajankohtaiseksi myös tilanteessa, jossa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu yksipuolinen tuomio on annettu sen jälkeen, kun haaste on annettu velalliselle tiedoksi käyttäen muuta kuin 13 tai 14 artiklassa lueteltuja tiedoksiantomenettelyjä. Suomessa tämä koskisi lähinnä tilannetta, jossa haaste on annettu vastaajalle tiedoksi oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 9 §:n 1 momentin mukaisesti kuuluttamalla.

Myös eräiden Bryssel I –asetuksen toimivaltasäännösten noudattamatta jättäminen estää tuomion vahvistamisen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Nämä eurooppalaista täytäntöönpanoperustetta koskevan

asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa mainitut toimivaltasäännökset koskevat vakuutusasioita, yksinomaista toimivaltaa sekä toimivaltaa kuluttajasopimusta koskevassa asiassa. Jos tuomion antanut tuomioistuimien ei ole edellä mainittujen säännösten perusteella ollut toimivaltainen, tuomion eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistava todistus voidaan peruuttaa.

Kuten edellä yleisperusteluissa on todettu, tuomio voidaan asetuksen 8 artiklan mukaan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi myös osittain. Näin voidaan tehdä esimerkiksi silloin, kun kanne koskee useita saatavia, mutta vain yksi niistä täyttää asetuksessa asetetut riidattomuuden tunnusmerkit. Tästä seuraa, että todistus voidaan vastaavissa tilanteissa myöskin peruuttaa osittain.

Asetuksen 10 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan peruuttaminen edellyttää, että todistus on annettu selkeästi virheellisin perustein. Epävarmoissa tilanteissa todistusta ei siten tule peruuttaa.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädetään hakemusmenettelystä. Tämä säännös vastaa asetuksen 10 artiklan 3 kohtaa ja se ehdotetaan selkeyden vuoksi otettavaksi pykälään. Todistuksen peruuttaminen edellyttää tuomioistuimelle tai viranomaiselle tehtyä nimenomaista hakemusta. Säännökset hakemuksen tekemisestä ovat todistuksen korjaamisen ja peruuttamisen osalta samat.

Pykälän 2 momenttiin on myös otettu säännös asiaan osallisen oikeudesta tulla kuulluksi tehtävästä peruutuksesta. Jos tuomioistuimien tai muu viranomaisen tutkii täytäntöönpanoperusteiden vahvistamisen edellytykset toistamiseen, asiaan osallisille on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Asiaan osallisilla tarkoitetaan ainoastaan niitä tahoja, jotka ovat olleet asianosaisina alkuperäisessä prosessissa. Jos velallinen on asetuksen 10 artiklan 1 momentin b alakohdan nojalla hakenut annetun todistuksen peruuttamista, tulee velkojalle yleensä aina varata tilaisuus tulla kuulluksi. Ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, että hakemuksessa esitetyt perusteet eivät täytä peruutukselle asetettuja edellytyksiä, olisi selvästi tarpeetonta varata velkojalle tilaisuutta tulla kuulluksi. Jos velkoja itse hakee todistuksen peruuttamista, velallista ei

yleensä tarvitsisi kuulla. Jos peruuttaminen ei vaikuta kenenkään oikeuteen, kuulemistä voidaan pitää selvästi tarpeettomana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin peruutuksen merkitsemisestä alkuperäiseen todistukseen sekä peruutuksesta tehtävistä ilmoituksista. Tehty peruutus olisi pääsääntöisesti merkittävä alkuperäiseen todistukseen. Säännöksen mukaan peruutuksesta ilmoitettaisiin todistuksesta jäljennöksen pyytäneelle asianosaiselle, jos se on mahdollista. Tehdyistä peruutuksista olisi ilmoitettava myös muutoksenhakutuomioistuimelle silloin, kun eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettuun tuomioon on haettu muutosta.

4 §. Käännökset. Pykälään on otettu asetusta täydentävä säännös asiakirjojen käännöksistä.

Asetuksen 20 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan täytäntöönpanoa hakevan velkojan on tarvittaessa toimitettava eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteiden vahvistavasta todistuksesta käännös täytäntöönpanevan jäsenvaltion viralliselle kielelle tai, jos jäsenvaltiossa on useita virallisia kieliä, oikeudenkäynnissä sillä paikkakunnalla käytettävälle viralliselle kielelle tai yhdelle siellä käytettävistä virallisista kielistä, missä täytäntöönpanoa haetaan, tai jollekin muulle kielelle, jonka täytäntöönpaneva jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä. Asetuksen 30 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle 20 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla hyväksymänsä kielet.

Jäsenvaltiot eivät asetuksen mukaan ole velvollisia hyväksymään muun kuin oman virallisen kielensä käyttämistä todistuksen käännöksissä. Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2201/2003 täydentää asetuksen soveltamisesta annettu laki (1153/2004), jossa säädetään myös hyväksytyistä käännöksistä. Kyseisen lain mukaan Suomi hyväksyy tietyistä suoraan täytäntöönpanotavien ratkaisujen todistuksista käännökset suomen ja ruotsin kielen lisäksi myös englanninkielisenä.

Yksi eurooppalaisen täytäntöönpanoperus-

teen käyttöönoton tavoitteista on yksinkertaistaa täytäntöönpanoa siten, että velkoja pystyisi ennen itse täytäntöönpanomenettelyä kokonaisuudessaan toimimaan tuomiovaltiossa. Myös täytäntöönpanoperustetta koskeva todistus tulisi voida käännättää tuomiovaltiossa. Todistuksen käännättäminen suomeksi tai ruotsiksi voisi kuitenkin useissa jäsenvaltioissa tuottaa vaikeuksia. Lisäksi käännon laatu voisi usein jäädä puutteelliseksi. Nämä seikat huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista, että Suomi ilmoittaa hyväksyvänsä todistuskäännöksissä käytettäväksi kieleksi suomen ja ruotsin kielten ohella englannin kielen, jota maassamme yleisesti osataan. Koska Suomen viranomaiset pääsääntöisesti ovat velvollisia ottamaan vastaan vain suomen- ja ruotsinkielisiä asiakirjoja, pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, josta ilmenee, että ulosottomiehelle voidaan antaa eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavasta todistuksesta käänнос suomen, ruotsin tai englannin kielelle.

Jos englanninkielinen todistus on esimerkiksi joltain kohdin niin epäselvä, ettei asiaa käsittelevä ulosottomies vaikeuksista pysty varmistumaan sen täsmällisestä sisällöstä, todistuksesta olisi ulosottoviranomaisen kustannuksella hankittava käänнос suomen tai ruotsin kielelle.

Asetuksessa ei säädetä velallisen oikeudesta saada tuomiota tai todistusta ymmärtämälleen kielelle. Tämä johtuu siitä, että asetuksessa säädetään ainoastaan toisen jäsenvaltion viranomaiselle toimitettavista asiakirjoista. Suomen kansallinen ulosottojärjestelmä turvaa kuitenkin jo nyt velallisen oikeuden saada täytäntöönpanoasiaa koskevat tiedot suomeksi tai ruotsiksi.

Suomessa velalliselle annetaan täytäntöönpanoasian vireilletulon yhteydessä ulosottolain (37/1895) 3 luvun 33 §:n mukainen vireilletuloilmoitus. Tämä ilmoitus sisältää muun muassa tarpeelliset asianhallintatiedot. Tarpeellisilla asianhallintatiedoilla tarkoitetaan ulosottolain 1 luvun 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittuja ulosottorekisteriin kirjattavia tietoja. Ulosottorekisteriin on muun muassa kirjattava tiedot saatavasta ja ulosottooperusteesta. Tiedot kirjataan rekisteriin suomeksi tai ruotsiksi ja myös vireilletuloilmoitus laaditaan jommallakummalla edellä

mainitulla kielellä. Tämän lisäksi velallisella on pyynnöstä oikeus saada edellä tarkoitettun rekisterin tiedoista tuloste ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 11 §:n mukaan myös tieto muista asiaan liittyvien asiakirjojen sisällöstä. Käytännössä tämä tieto annettaisiin antamalla velalliselle pyynnöstä valokopiot ulosottooperusteesta, eli toisessa jäsenvaltiossa annetusta tuomiosta, tuomioistuimessa tehdystä sovinnosta tai virallisesta asiakirjasta sekä eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavasta todistuksesta ja sen mahdollisesta käännöksestä. Jos englanninkielinen todistus on ulosottomiehen pyynnöstä käännetty suomeksi tai ruotsiksi, velalliselle annettaisiin jäljennös myös tästä käännöksestä.

Jos eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavasta todistuksesta annettu käänнос on englanninkielinen, ja velallinen ilmoittaa, ettei hän riittävästi hallitse englannin kieltä ja että hän pitää vireilletuloilmoituksessa olevia tietoja riittämättöminä, ulosottomiehen tulisi tulkkausta koskevan ulosottolain 3 luvun 110 §:n periaatteiden mukaisesti suullisesti kääntää todistuksen sisältö velalliselle tai käännättää todistus suomeksi tai ruotsiksi. Kääntämisestä aiheutuneet kulut jäisivät täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen kannettavaksi.

5 §. Toimivalta ristiriitaisia tuomioita koskevassa asiassa. Asetuksen 21 artikla koskee eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettun tuomion täytäntöönpanon epäämistä. Artiklan 1 kohdan mukaan täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen on velallisen pyynnöstä evättävä täytäntöönpano, jos eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettu tuomio on ristiriidassa jossakin toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa samaa asiaa koskevan ja samojen asianosaisten välillä aikaisemmin annetun tuomion kanssa, ja aikaisempi tuomio on annettu täytäntöönpanevasa jäsenvaltiossa tai se täyttää ne edellytykset, jotka ovat tarpeen sen tunnustamiselle täytäntöönpanevasa jäsenvaltiossa, ja tähän ristiriitaan ei ole vedottu eikä siihen ole voitu vedota tuomioistuinjäsenvaltion tuomioistuinmenettelyssä.

Artiklan mukaan täytäntöönpanon epäedellä mainitussa tilanteessa velallisen pyynn-

nöstä täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltainen tuomioistuin. Pyyntö täytäntöönpanon epäämiseksi tulee siis esittää tuomioistuimelle erillisellä hakemuksella, eikä täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion täytäntöönpanosta vastaavalle ulosottomiehelle.

Suomessa ei ole ennestään forumsäännöstä, jonka perusteella määräytyisi toimivaltainen tuomioistuin 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa. Tämän vuoksi 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua toimivaltaisesta tuomioistuimesta on säädettävä erikseen.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan hakemus täytäntöönpanon epäämiseksi sen perusteella, että tuomio on asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ristiriidassa toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa aikaisemmin annetun tuomion kanssa, otettaisiin tutkittavaksi velallisen asuin- tai kotipaikan käräjäoikeudessa tai, jos velallisella ei ole asuin- tai kotipaikkaa Suomessa, Helsingin käräjäoikeudessa. Koska kysymys on hakemuksesta viereille tulevasta asiasta, menettelyssä sovellettaisiin soveltuvien osin oikeudenkäymiskaaren 8 lukua. Epäämisasian luonteesta johtuen sitä ei tulisi ratkaista kuulematta eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistettuun tuomioon johtaneen prosessin toista osapuolta. Muutosta käräjäoikeuden ratkaisuun haettaisiin tavanomaiseen tapaan hovioikeudelta.

6 §. *Toimivalta täytäntöönpanon lykkäämistä tai rajoittamista koskevassa asiassa.* Asetuksen 23 artiklassa säädetään täytäntöönpanevan jäsenvaltion toimivaltaisen tuomioistuimen tai viranomaisen mahdollisuudesta velallisen hakemuksesta rajoittaa tai lykätä täytäntöönpanoa. Tuomioistuin ei Suomessa vastaa täytäntöönpanokelpoisen tuomion täytäntöönpanosta, vaan ulosottoasiat käsittelee toimivaltaisena viranomaisena ulosottomies. Artiklassa tarkoitettu hakemus tehtäisiin näin ollen ulosottomiehelle. Selkeyden vuoksi asiasta ehdotetaan otettavaksi säännös lakiin.

Pykälän *1 momentissa* todettaisiin, että artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on ulosottomies.

Pykälän *2 momentin* mukaan ulosottomies päättäisi itse 23 artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä. Säännöksestä seuraisi, että täy-

täntöönpanoa lykkäävästä tai rajoittavasta toimenpiteestä ei voisi päättää avustava ulosottomies. Päätöksenteko näissä asioista edellyttää tavallisesti erityistä asiantuntemusta, minkä vuoksi ehdotetaan, että sanottujen asioiden ratkaiseminen kuuluisi ulosottomiehen yksinomaiseen toimivaltaan.

7 §. *Toimivalta vahvistaa virallinen asiakirja eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi.* Asetuksen 25 artikla koskee virallisia asiakirjoja. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion nimeämä viranomainen vahvistaa virallisen asiakirjan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi. Näin ollen jäsenvaltioille on annettu mahdollisuus päättää, vahvistaako virallisen asiakirjan laatinut taho sen myös eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vai annetaanko tämä esimerkiksi tuomioistuimen tehtäväksi.

Kuten edellä 2 §:n perusteluissa on mainittu, Suomen oikeusjärjestelmä ei tällä hetkellä tunne asetuksessa tarkoitettuja virallisia asiakirjoja. Asetuksen 4 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan käsitteellä virallinen asiakirja tarkoitetaan kuitenkin myös hallintoviranomaisen kanssa tehtyä tai hallintoviranomaisen oikeaksi todistamaa, elatusvelvollisuutta koskevaa sopimusta. Asetusta sovelletaan Suomessa siten myös sosiaalilautakunnan vahvistamiin elatusapusopimuksiin.

Kaikki kunnan sosiaalilautakunnan vahvistamat elatusapusopimukset täyttävät asetuksessa riitauttamattomille vaatimuksille asetetut kriteerit eli sen, että velallinen on nimenomaisesti hyväksynyt vaatimuksen virallisessa asiakirjassa. Perustetta sille, että esimerkiksi käräjäoikeuksien tulisi vahvistaa sosiaalilautakunnan vahvistamat elatusvelvollisuutta koskevat sopimukset eurooppalaisiksi täytäntöönpanoperusteiksi, ei ole.

Asetuksen 25 artiklassa tarkoitettua viranomaisesta olisi mahdollista säätää valtioneuvoston asetuksella. Koska muut asetuksen säännöksiä täydentävät säännökset on sijoitettu nyt säädettäväksi ehdotettuun lakiin, olisi kuitenkin selkeämpää, jos lakiin otettaisiin säännös myös tästä asiasta. Pykälässä säädettäisiin, että asetuksen 25 artiklassa tarkoitettun virallisen asiakirjan vahvistaa Suomessa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi se viranomainen, joka on asiakirjan laatinut tai vahvistanut.

Asetuksen 30 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle luettelo 25 artiklassa tarkoitettuja viranomaisista. Suomi ilmoittaa, että virallisen asiakirjan laatinut tai vahvistanut viranomainen myös vahvistaa sen eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, ja että tämä viranomainen on kunnan sosiaalilautakunta.

8 §. Voimaantulo. Pykälässä on tavallinen voimaantulosäännös. Kysymys asetuksen ajallisesta soveltamisesta määräytyy asetuksen 26 artiklassa olevan siirtymäsään-

nöksen perusteella. Asetusta täydentävään lakiin ei tarvita erillistä siirtymäsäännöstä.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 21 päivänä lokakuuta 2005, jolloin asetus pääosin tulee sovellettavaksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

riitauttamattomia vaatimuksia koskevasta eurooppalaisesta täytäntöönpanoperusteesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa annetaan riitauttamattomia vaatimuksia koskevan eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen käyttöönosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 805/2004, jäljempänä *asetus*, täydentävät säännökset.

2 §

Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavassa todistuksessa olevan virheen korjaaminen

Jos asetuksessa tarkoitetun tuomion, tuomioistuimessa tehdyn sovinnon tai virallisen asiakirjan sisältö on esitetty asetuksen nojalla annetussa todistuksessa virheellisesti, todistuksen antaneen tuomioistuimen tai muun viranomaisen on sille tehdystä hakemuksesta korjattava virhe.

Todistuksen korjaamista koskeva hakemus voidaan tehdä käyttämällä asetuksen liitteen VI mukaista vakiolomaketta. Korjaus on merkittävä alkuperäiseen todistukseen. Jos alkuperäistä todistusta ei saada korjatuksi, velkojalle on annettava uusi todistus. Tehdystä korjauksesta on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava asianosaiselle, joka on pyytänyt todistuksesta jäljennöksen. Jos asiassa on haettu muutosta, tehdystä korjauksesta on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

3 §

Eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavan todistuksen peruuttaminen

Jos todistus, jossa asetuksessa tarkoitettu tuomio, tuomioistuimessa tehty sovinto tai virallinen asiakirja vahvistetaan eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi, on annettu selkeästi virheellisin perustein asetuksella säädetty vaatimukset huomioon ottaen, todistuksen antaneen tuomioistuimen tai muun viranomaisen on sille tehdystä hakemuksesta peruutettava todistus.

Todistuksen peruuttamista koskeva hakemus voidaan tehdä käyttämällä asetuksen liitteen VI mukaista vakiolomaketta. Asiaan osalliselle on varattava tilaisuus tulla kuuluksi hakemuksesta, jollei se ole selvästi tarpeetonta.

Peruutus on merkittävä alkuperäiseen todistukseen, jos se on mahdollista. Peruutuksesta on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava asianosaiselle, joka on pyytänyt todistuksesta jäljennöksen. Jos asiassa on haettu muutosta, peruutuksesta on ilmoitettava muutoksenhakutuomioistuimelle.

4 §

Käännökset

Kun ulosottomieheltä haetaan toisessa jäsenvaltiossa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi vahvistetun tuomion, tuomioistuimessa tehdyn sovinnon tai virallisen asiakirjan täytäntöönpanoa Suomessa, haki-

jan on toimitettava ulosottomiehelle asetuksen 20 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti käännös eurooppalaisen täytäntöönpanoperusteen vahvistavasta todistuksesta suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

5 §

Toimivalta ristiriitaisia tuomioita koskevassa asiassa

Asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa tilanteessa täytäntöönpanon epää velallisen asuin- tai kotipaikan käräjäoikeus taikka, jos velallisella ei ole asuin- tai kotipaikka Suomessa, Helsingin käräjäoikeus.

6 §

Toimivalta täytäntöönpanon lykkäämistä tai rajoittamista koskevassa asiassa

Toimivaltainen viranomainen asetuksen

23 artiklassa tarkoitetussa täytäntöönpanon lykkäämistä tai rajoittamista koskevassa asiassa on ulosottomies.

Ulosottomiehen tulee itse päättää 23 artiklassa tarkoitetuista toimenpiteistä.

7 §

Toimivalta vahvistaa virallinen asiakirja eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi

Asetuksen 25 artiklassa tarkoitetun virallisen asiakirjan vahvistaa eurooppalaiseksi täytäntöönpanoperusteeksi se viranomainen, joka on asiakirjan laatinut tai vahvistanut.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 21 päivänä lokakuuta 2005.

Helsingissä 23 päivänä syyskuuta 2005

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*